

Μάθημα 3^ο
Αποικιοκρατία
**Πολιτισμός,
Κουλτούρα,
Κοινωνία**

Δόμνα Μιχαήλ, Καθηγήτρια ΤΨΜΕ
Τζώτζης Βασίλης, Υπ. Διδάκτορας ΤΨΜΕ

Παραστάσεις της
πραγματικότητας
Από τις φυσικές επιστήμες
(φλογιστό), μέχρι τις
κοινωνικές
(ψυχανάλυση/βουντού)

Υπάρχει αντικειμενική θεώρηση των πραγμάτων;
Μπορούμε να σκεφτούμε ένα θέμα της επικαιρότητας
που η θέση του παρατηρητή είναι κομβική;

Ας συζητήσουμε πάνω στο
Δημόσιο Λόγο για τα
γεγονότα στη Γάζα.
Με ποιους «ταυτίζονται»
οι αφηγήσεις;

Αποικιοκρατία ένας απωθημένος λόγος

Αν ακούγατε τη λέξη «**ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ**»
ποιος είναι πολιτικά ο πιο πιθανός πομπός;

Ιμπεριαλισμός και αποικιοκρατία

«Ορισμένα από τα ευρωπαϊκά κράτη που πέτυχαν υψηλούς ρυθμούς καπιταλιστικής ανάπτυξης άρχισαν να αναζητούν, από ένα σημείο κι έπειτα, περιοχές και εκτός Ευρώπης για να τις εκμεταλλευτούν. Το φαινόμενο, σύμφυτο με την ανάπτυξη του καπιταλισμού στη συγκεκριμένη ιστορική φάση, ονομάστηκε ιμπεριαλισμός (από τη λατινική λέξη *imperium*: ισχύς, εξουσία), εκφράστηκε με την προσπάθεια απόκτησης αποικιών, την αποικιοκρατία, και εκδηλώθηκε με ένταση την περίοδο 1870-1914».

Βιβλίο Ιστορίας Μαθητή **Γ' Γυμνασίου**

http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/5204/Istoria_G-Gymnasiou_html-empl/index3_15.html

Η **Μ. Βρετανία** ήταν, αναμφισβήτητα, η ισχυρότερη αποικιακή δύναμη, μια τεράστια αποικιακή αυτοκρατορία. Κατείχε αποικίες με πληθυσμούς κυρίως λευκών (**Καναδάς, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία**), αποικίες με πληθυσμούς κυρίως ντόπιων (Ινδία, Πακιστάν, Αφγανιστάν, Νότια Αφρική κ.ά.), ενώ έλεγχε και διάφορα στρατηγικά σημεία (Γιβραλτάρ, Μάλτα, Κύπρος κ.ά.).

Η **Γαλλία** διέθετε αποικίες στην Αφρική (Τυνησία, Αλγερία, Μαρόκο, Σενεγάλη, Μαυριτανία κ.ά.) και στην Άπω Ανατολή (Ινδοκίνα: Βιετνάμ, Λάος, Καμπότζη).

Άλλα ευρωπαϊκά κράτη, όπως το **Βέλγιο**, η **Πορτογαλία**, η **Ισπανία**, η **Ιταλία**, η **Ολλανδία** και η **Γερμανία**, διέθεταν μικρό αριθμό αποικιών.

Την ίδια εποχή, η **Ρωσία**, καταλαμβάνοντας και εποικίζοντας ολόκληρη τη βόρεια Ασία, επέκτεινε την κυριαρχία της μέχρι τις ακτές του Ειρηνικού ωκεανού.

Επίσης, αυτή την περίοδο, η Αγγλία και η Γαλλία άρχισαν να διεισδύουν στην Κίνα.

Έτσι, στα 1900, το 90% των εδαφών της Αφρικής και μεγάλο μέρος των εδαφών της Ασίας βρισκόνταν υπό αποικιακό έλεγχο.

Stamps tell a geographical story

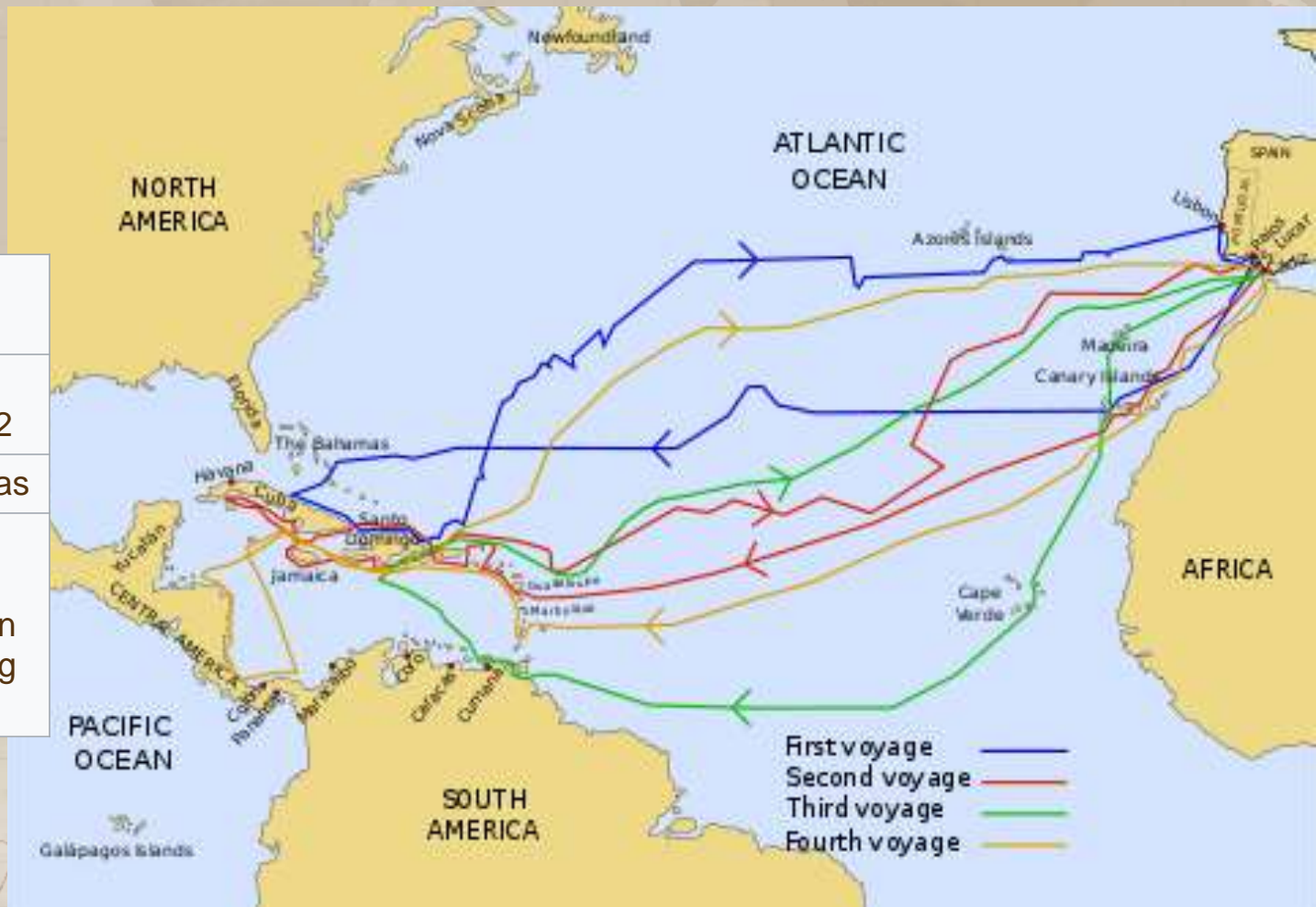
The first written records in the **history of** **Dominica** began in November 1493, when Christopher Columbus spotted the island. Prior to European contact, Dominica was inhabited by the Arawak. Dominica was a French colony from 1715 until the end of the Seven Years' War in 1763, and then became a British colony from 1763 to 1978. It then became an independent nation in 1978.

The four voyages of Columbus (conjectural)

Date	1492, 1493, 1498 & 1502
Location	The Americas
Participants	Christopher Columbus and Castilian crew (among others)

Crown Colony of Sarawak was a British Crown colony on the island of Borneo,

Borneo is the third-largest island in the world, with an area of 748,168 km² (288,869 sq mi). Situated at the geographic centre of Maritime Southeast Asia, it is one of the Greater Sunda Islands, located north of Java, west of Sulawesi, and east of Sumatra.

PORTUGUESE COLONIES
ANGOLA

The **Portuguese Empire**, also known as the **Portuguese Overseas** or the **Portuguese Colonial Empire**, was composed of the overseas colonies, factories, and the later overseas territories governed by Portugal. It was one of the longest-lived colonial empires in European history, lasting almost six

PORTUGUESE COLONIES.
MOZAMBIQUE.

Mapping Africa's natural resources

Ετησίως εξορύσσονται πάνω από 130 εκατομμύρια καράτια διαμαντιών, με συνολική αξία 6.8 δισεκατομμύρια ευρώ. Από αυτά, το 65% προέρχεται από την Ανγκόλα, τη Δημοκρατία του Κονγκό, τη Ναμίμπια, την Τανζανία, τη Σιέρα Λεόνε και τη Νότια Αφρική. Βέβαια όλα αυτά τα αγαθά και πλούτη δε μένουν στην Αφρική αλλά μεταφέρονται κατά πλειονότητα στην Ευρώπη(το 88% συγκεκριμένα) και 11% στις Η.Π.Α. και το υπόλοιπο 2% μοιράζεται παγκοσμίως.

Source: Al Jazeera
Updated: October 2016

Μια
πιο
οικονομίστικ
η
θέαση
του
κόσμου...

Ο **βασιλιάς Λεοπόλδος** του Βελγίου, ο οποίος απέκτησε μέσω της διάσκεψης του Βερολίνου, το 1885, το Κονγκό ως ατομική ιδιοκτησία. Από το 1885 μέχρι το 1908 που αποχώρησε συνολικά σκότωσε **10 εκατομμύρια ιθαγενείς** καθώς δεν συγκέντρωναν αρκετές ποσότητες καουτσούκ.

Μια
πιο
Εθνικιστική
προσέγγιση
του κόσμου

Αιτίες της Αποικιοκρατίας

01

Υλικά

Αναζήτηση πρώτων υλών (μεταλλεύματα, βαμβάκι, πετρέλαιο).

02

Εμπορευματικά

Νέες αγορές για τα προϊόντα τους.

03

Επενδυτικά

Τοποθετήσεις κεφαλαίων

04

Γεωπολιτικά

Βάσεις, εμπορικοί σταθμοί, λιμάνια.

05

«Ηθικά»

Η ακλόνητη πίστη στην ανωτερότητα του δυτικού πολιτισμού και στο χρέος της εξαγωγής των αξιών και των θεσμών του.

06

Ακόμη και

γρήγορα στο στέμμα της Βασίλισσας».

Η κοινωνική βάση της αποικιοκρατίας

- Η κοινωνική βάση της αποικιοκρατίας περιλάμβανε τόσο την αστική τάξη όσο και ευρύτερα κοινωνικά στρώματα.. **Η αποικιακή πολιτική υπαγορευόταν, σε μεγάλο βαθμό, από τους αστούς, που ωφελούνταν περισσότερο από αυτήν**
- Υποστηριζόταν και από άλλες κοινωνικές ομάδες, καθώς πολλοί έβλεπαν την οικονομική και κοινωνική τους θέση να ενισχύεται ως αποτέλεσμα της αποικιακής επέκτασης. Παράλληλα, η κατάκτηση αποικιών επιβεβαίωνε την «ανωτερότητα» των κατακτητών ενισχύοντας την εθνική αυταρέσκεια.

Συνέπειες της αποικιοκρατίας

01 Οικονομικές

Ληλασία
πλουτοπαραγωγικών πηγών

02 Ανθρωπολογικές

Πολιτικές εθνοκάθαρσης

03 Πολιτισμικές

Υποβάθμιση και
«απαξίωση» των γηγενών
πολιτισμών.
Πολιτισμική εισβολή και
Ιμπεριαλισμός

04 «Διαίρει και βασίλευε»

Οι «Δυτικοί» υποδαύλισαν
τις συγκρούσεις εντός των
πολιτισμών, ώστε να
εμφανίζονται ως
επιδιαιτητές.

Δουλεμπόριο η πιο «μαύρη» στιγμή της ανθρωπότητας...

Πραγμοποίηση ανθρώπων: οι κατεκτημένες περιοχές αυτές συνιστούσαν για τις μητροπόλεις «πηγές» φθηνού εργατικού δυναμικού.

Για τους αποικιοκράτες, πολλές περιοχές της Αφρικής θεωρήθηκαν τόποι «συγκέντρωσης σκλάβων», όπου σχεδόν όλοι οι γηγενείς μετατράπηκαν σε δούλοι, σκλάβοι, οι οποίοι υπό άθλιες συνθήκες στοιβάζονταν σε πλοία και πωλούνταν σε Ευρωπαίους δουλεμπόρους. Υπολογίζεται ότι **πάνω από 12 εκατομμύρια Αφρικανοί υποδουλώθηκαν** και πωλήθηκαν στην Αμερική, με το 40% να μεταφέρεται στην Βραζιλία.

Η Ιδεολογία ως Θεραπαινίδα

Η αποικιοκρατία ήταν άρρηκτα και οργανικά συνδεδεμένη με τον εθνικισμό, ενώ στον πυρήνα της υπήρχε το στοιχείο του μεσσιανισμού και της εθνικής αποστολής.

Οι Βρετανοί αναφέρονταν στο «**χρέος του λευκού ανθρώπου**» (the white man's burden), οι Γάλλοι στην «**πολιτιστική τους αποστολή**» (mission civilisatrice). Παρόμοια και Γερμανοί, Ιάπωνες κ.α..

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Στοιχεία της ίδιας εθνικής έξαρσης διακρίνονται και στις αναφορές του ελληνικού Εθνικισμού, το όραμα της Ελλάδας από την οποία ανέμεναν να «φωτίσει» ως φωτοβόλος «φάρος» και να απελευθερώσει την «καθ' ημάς Ανατολή».

«Η χώρας μας έδωσε τα φώτα στην ανθρωπότητα»! **«Η Ελλάδα φυλάσσει τη Δύση από τους Βαρβάρους (Πέρσες, Βυζάντιο κλπ)!**

Ακόμη και τα πιο σκληρά εθνικιστικά μοτίβα έχουν «ελληνικό» ανάλογο. Π.χ «Αιμα και ΓΗ».

https://www.youtube.com/watch?v=k429_UoA0E0

Edward Colston (2 November 1636 – 11 October 1721) was an English merchant, slave trader, philanthropist, and Tory Member of Parliament.

<https://www.youtube.com/watch?v=4GpP8r9mzNA>

ΣΤΕΦΑΝΟΣ
ΙΤΖΙΟΦΟΡ
ΜΑΚΑ
ΦΑΣΜΠΕΝΤΕΡ
ΜΙΧΗΛΗΣ
ΚΑΜΠΕΡΜΗΤΣ
ΔΙΟΣ
ΝΤΑΝΟ
ΠΟΛ
ΤΖΙΑΜΑΤΙ
ΔΕΣΠΙΝΑ
ΝΙΟΝΓΚΟ
ΣΑΡΑ
ΠΟΛΣΟΝ
ΜΠΡΑΝΤ
ΠΙΤ
ΛΑΦΕΡ
ΕΟΥΝΤΑΡΝΤ

12 χρόνια σκλάβος

Το 1841, ο Σόλομον Νόρθαπ είναι ένας **ελεύθερος μαύρος άνδρας** που ζει μαζί με τη σύζυγό του και τα παιδιά τους στη Σαρατόγκα της **Νέας Υόρκης**, όπου εργάζεται ως βιολιστής. Όταν θα εμφανιστεί μια προσοδοφόρα ευκαιρία για περιοδεία από δύο άνδρες που γνώρισε σε μια συναυλία, ο Νόρθαπ μετά από μια νύχτα εξόδου με τους δύο αυτούς άνδρες, ξυπνά από ένα φάρμακο που προκαλεί λήθαργο και βρίσκει τον εαυτό του αλυσοδεμένο στο πάτωμα σε μια φυτεία βαμβακιού στον αμερικανικό Νότο.

Εκεί θα τον αγοράσει ένας ιδιοκτήτης σκλάβων, ο Γουίλιαμ Φορντ, ο οποίος **θα τον πουλήσει σε μια άλλη φυτεία** που τη διοικεί ο σκληρός οδηγός σκλάβων Έντγουιν Επς. Ο Νόρθαπ θα περάσει **12 χρόνια ως σκλάβος πριν την απελευθέρωσή του.**

Ο μακρύς δρόμος του γυρισμού (Rabbit-proof fence)

Η αληθινή, εκπληκτική περιπέτεια τριών μικρών κοριτσιών της φυλής των Αβοριγίνων της Αυστραλίας, που δραπετεύουν από ένα κυβερνητικό στρατόπεδο ένταξής τους στο λευκό πολιτισμό. Μια με ειλικρίνεια και τόλμη, και θαυμάσιες ερμηνείες, ταινία.

Amistand

Το 1839 οι Αφρικανοί σκλάβοι ενός ισπανικού δουλεμπορικού σκάφους εξεγείρονται, αλλά συλλαμβάνονται από τις αμερικανικές αρχές με την κατηγορία της ανταρσίας.

Πρόκειται για μια αληθινή ιστορία που έφτασε μέχρι το ανώτατο δικαστήριο των ΗΠΑ, επειδή αναμείχθηκε ο ίδιος ο πρόεδρος των ΗΠΑ, η βασίλισσα της Ισπανίας και παράγοντες που ήταν υπέρ της δουλείας στον αμερικανικό Νότο. **Το πιο ενδιαφέρον σημείο της βρίσκεται στο γεγονός, ότι οι Αφρικανοί κατηγορούμενοι όχι μόνο δεν γνώριζαν την αγγλική γλώσσα αλλά αγνοούσαν τα πάντα γύρω από τον τρόπο σκέψης και τα δικονομικά ήθη του Νέου Κόσμου.**